

16.11.1989

16. november: spontánna manifestácia bratislavských vysokoškolákov za základné občianske práva a slobody.

Bol sychravý podvečer, 16. novembra 1989. V Bratislave na Mierovom, dnes Hodžovom námestí pred Grassalkovičovým palácom sa začali vytvárať hlúčky vysokoškolákov z filozofickej fakulty Univerzity Komenského. Už v predchádzajúcich dňoch sa tajne šírila správa o pripravovanom študentskom pochode Bratislavou. Myšlienka zorganizovať študentskú protestnú študentskú akciu vznikla počas stretnutí pred Justičným palácom, kde súdili členov tzv. bratislavskej päťky (disidenti Ján Čarnougurský, Hana Ponická, Anton Selecký, Miroslav Kusý a Vladimír Maňák). Počas súdnych pojednávaní sa tam schádzali desiatky ľudí, aby im vyjadrili podporu.

Kto zo študentov chcel a našiel v sebe odvahu, prišiel v určený čas na dohovorené miesto. Hlúčiky sa rozrastali. Vášnivo sa v nich diskutovalo. Všetko bolo spontánne, bez vopred vymysleného pevného plánu. Jedni navrhovali, že treba položiť kvety k pamätnej tabuli na bývalej detskej cukrárni, kde sa spomínalo meno Vlada Clementisa, slovenského politika a právnika, popraveného v roku 1952. Nakoniec však zvíťazil návrh, aby sa išlo pred budovu Univerzity Komenského a položila sa kyticu kvetov na miesto, kde sovietske intervenčné vojská v roku 1968 zastrelili dievča – Danku Košanovú.

Na Hodžovom námestí sa zišlo asi 200 vysokoškolákov. Zaspievala sa štátna hymna. Potom študenti vytvorili veľký kruh a začali tleskať. Objavili sa prvé heslá: Slobodu! Demokraciu! Kruh sa postupne rozvlnil a zmenil na dlhého hada, ktorý vošiel do podchodu a smeroval na Poštovú ulicu za skandovania ďalších hesiel: Chceme školské reformy!, Glasnosť!, Nechceme reaktor!. Na chvíľu sme sa zastavili na námestí SNP a kričali: Pravdu! Demokraciu! Bratislavčania boli prekvapení. Nevedeli, ako majú reagovať. Od Hodžovho námestia všetko sledovala a filmovala polícia. Študentský had bol však stále v pohybe a krútil sa uličkami starého mesta. Polícajné auto ho dostihlo až na Vajanského nábreží. Tu sa totiž študenti zastavili pri pamätníku vzniku ČSR, spievali štátnu hymnu a skandovali: Štefánik! Štefánik! Had sa opäť sformoval a zrýchleným tempom smeroval na Šafárikovo námestie, k budove univerzity. Tu sa opäť zastavil a položil, aby si kyticou kvetov pripomenul obeť Danku Košanovej, zastrelenej sovietskymi

..... okupantmi. Had sa potom pobral k budove neďalekého Ministerstva školstva
..... Slovenskej socialistickej republiky na dnešnej Dobrovičovej ulici. Tu kričali:
..... Chceme vidieť reformy! Chceme školské reformy! Zatiaľ čo stáli na mieste, z
..... dvoch strán ulice ich obkľúčili príslušníci Zboru národnej bezpečnosti. Medzi
..... študentov sa vkradla neistota. Ďalej však skandovali heslá.
.....
.....

Z budovy práve vychádzal tajomník mestského výboru Komunistickej strany Slovenska Gejza Šlapka, obklopený viacerými mužmi. Na naliehanie študentov sa zastavil a úsečne odpovedal, že dialóg sa nedá viesť na ulici. Istý čas si však musel vypočúť požiadavky študentov – od nechuti k oficiálnej ideológii marxizmu-leninizmu, až po zlý stav internátov. Študenti žiadali záruky, že proti nim nezasiahne bezpečnosť. Nakoniec sme sa dohodli, že k nemu vyšlú svojich zástupcov a v dialógu sa bude ďalej pokračovať. Polícia nezasiahla a manifestujúci sa pokojne rozišli. Pre ďalší vývoj bol kľúčový nasledujúci deň 17. november 1989 – medzinárodný deň študentstva, keď došlo v Prahe na Národnej triede k policajnému zásahu proti manifestujúcim. Odštartoval sa pád komunistického režimu vo vtedajšom Československu. Pražský 17. november do značnej miery prekryl, no nikdy nevymazal bratislavský 16. november.

Prof. Mária Tonková, Prof. Róbert Letz, Prof. Anna Bocková

References:

